

תורה אור • פרשת משפטים • מאמר 2

כי תקנה עבד עברי וגו'

”כִּי תִקְנֶה עֶבֶד עִבְרִי”

ה' נקרא "בורא" כאשר הוא מביא דבר לידי מציאות יש מאין, למעלה מכל סדר של עילה ועלול; והוא נקרא "קונה" כאשר הוא מוציא דבר שכבר קיים מהעולם לגילוי. כך גם, המשכת דעת לנשמות הנקראות "זרע בהמה" היא בחינת קניין: גילוי הדעת הגדולה מאוד שכבר קיימת בשורשן "עבר הנהר".

מוקדש לכבוד

מוקדש לכבוד הגאון המקובל רבי לוי יצחק שניאורסאהן זצ"ל

אבי הרבי, רבי לוי יצחק

LikuteiTorah.com

הפרשה החסידית

/likuteitorah.com/he/torah-ohr/mishpatim/2

הנקודה

ה' נקרא "בורא" כאשר הוא מביא דבר לידי מציאות יש מאין, למעלה מכל סדר של עילה ועלול; והוא נקרא "קונה" כאשר הוא מוציא דבר שכבר קיים מהעלם לגילוי. כך גם, המשכת דעת לנשמות הנקראות "זרע בהמה" היא בחינת קניין: גילוי הדעת הגדולה מאוד שכבר קיימת בשורשן "עבר הנהר".

כל קטע: לשון המאמר, אחר כך התרגום, ואחר כך ביאור קצר תחת קו זהב. המספרים הקטנים בלשון המאמר מפנים להערות שבסוף.

המאמר בקצרה

ה' נקרא גם "בורא" וגם "קונה" שמים וארץ. יש שתי דרגות: סדר השתלשלות העולמות, שבו כל דרגה נמשכת מהדרגה שמעליה כעלול מעילתו, ודרגה שלמעלה מסדר זה. "בורא" פירושו הבאת דבר לידי מציאות יש מאין, והיא שייכת לדרגה שלמעלה מסדר ההשתלשלות, שכן אין שום ערך והשוואה בין נברא לבוראו. "קונה" פירושו התפתחות העולמות זה מזה, שאינה יוצרת דבר חדש: בדומה למכירה, שבה סחורה המונחת בתיבה של המוכר מתגלה לקונה, כך היא רק מגלה את מה שהיה בהעלם, כפי שהדיבור מגלה את המחשבה. בכך מתבאר "כי תקנה עבד עברי". ב"עבר הנהר ישבו אבותיכם", הנהר הוא בינה דאצילות; מעבר לו, למעלה מן השכל שניתן להשגה ולמעלה מסדר ההשתלשלות, מושרשים האבות, וכך גם כל נשמה, אפילו הנשמות הנקראות "זרע בהמה", שהרי שם האדם והבהמה שווים. בשורש זה יש להן דעת גדולה מאוד, הנעלמת מהניצוץ שבעולמות התחתונים; המשכתה לגילוי היא קניין, והיא קלה יותר מבריאה חדשה.

מבנה

1	בורא וקונה	19
יש סדר של עילה ועלול, ויש דרגה שלמעלה ממנו. "בורא" הוא הבאת דבר לידי מציאות יש מאין; "קונה" הוא כמו מכירה, שרק מעבירה את מה שכבר קיים מהמוכר לקונה ומגלה אותו.		
2	גילוי הנעלם	29
עלול אינו מציאות חדשה, אלא גילוי של מה שהיה בהעלם בעילתו, בדומה לדיבור הנמשך מהמחשבה. על כך נקרא ה' "קונה הכול".		
3	עבר הנהר	39-4
הנהר הוא בינה דאצילות, הנמשכת לבריאה. מעבר לו, למעלה מן השכל שניתן להשגה ולמעלה מסדר ההשתלשלות, מושרשים האבות, וכך גם שורשה של כל נשמה, אפילו של הנשמות הנקראות "זרע בהמה"; שם האדם והבהמה שווים.		
4	קניית העבד העברי	59
המשכת דעת לנשמות הנקראות "זרע בהמה" אינה דורשת אלא קניין: גילוי הדעת הגדולה מאוד הנעלמת בשורשן. הדבר קל יותר מהבאת מציאות חדשה ממש.		

מושגים

בורא	קונה
ה' כמביא דבר לידי מציאות יש מאין. דרגה זו היא למעלה מסדר עילה ועלול, משום שאין שום ערך והשוואה בין הנברא לבורא.	ה' כמוציא דבר שכבר קיים מהעלם לגילוי, בדומה למכירה המוציאה את הסחורה מתיבת המוכר אל הקונה. הדבר מתאר את השתלשלות העולמות זה מזה.

עילה ועלול עילה ועלול

היחס בין הדרגות בסדר ההשתלשלות: העלול אינו דבר חדש, אלא מתגלה מתוך מה שהיה בעולם בעילתו, כפי שהדיבור מתגלה מהמחשבה.

יש מאין יש מאין

מציאות חדשה ממש שאינה נמשכת מדבר שקדם לה; רק הבורא יכול להביאה לידי מציאות.

עבר הנהר עבר הנהר

הדרגה שמעל "הנהר", שהוא בינה דאצילות: למעלה מן השכל שניתן להשגה ולמעלה מסדר ההשתלשלות. האבות מושרשים שם, וכך גם שורשה של כל נשמה.

זרע בהמה זרע בהמה

נשמות שירדו עד שהניצוץ שבהן, המלוכש בעולמות התחתונים, אינו בעל דעת גלויה; בשורשן שמעבר לנהר יש להן דעת גדולה מאוד.

דעת דעת

הידיעה באלקות שהמאמר מדבר על המשכחה מהשורש אל הנשמות, מן העולם אל הגילוי.

קטע 1 • 11

בורא וקונה

1 כי תקנה עבד עברי^{1,2} וגו'. הנה לפעמים כתיב קונה שמים וארץ^{3,4}. קונה הכל^{5,6}. וכתיב בורא שמים וארץ^{7,8,9,10,11}. בורא הכל^{12,13}.

"כי תקנה עבד עברי" וגו'. והנה, לפעמים נאמר "קונה שמים וארץ", "קונה הכול", ולפעמים נאמר "בורא שמים וארץ", "בורא הכול".

המאמר פותח בדין עבד עברי, שמילת המפתח בו היא "תקנה". לאחר מכן הוא מציין שה' נקרא גם "קונה" — "קונה שמים וארץ" בתורה ו"קונה הכול" בברכה הראשונה של תפילת העמידה — וגם "בורא" — "בורא שמים וארץ" ו"בורא הכול" בברכה הראשונה שלפני קריאת שמע של שחרית. החלקים הבאים מסבירים את ההבדל בין שני התארים.

והענין כי יש בחיי שנקי דרך סדר ההשתלשלות מעילה לעילה. ויש בחינה שנקי למעלה מדרך סדר ההשתלשלות (עמ"ש במ"א ע"פ ואתחנן ביאור הדבר¹⁴ כו')

והענין הוא שיש בחינה הנקראת דרך סדר ההשתלשלות, מעילה לעילה, ויש בחינה הנקראת למעלה מדרך סדר ההשתלשלות (ראו מה שנכתב במקום אחר על הפסוק "ואתחנן", ביאור הענין וכו').

יש שתי דרכים שבהן ה' פועל. בסדר ההשתלשלות, כל מדרגה נמשכת מזו שלמעלה ממנה, כשם שתוצאה נמשכת מסיבתה; ויש בחינה העומדת למעלה מכל סדר ההשתלשלות. הסוגריים מפנים את הקורא להסבר מפורט יותר במאמר על "ואתחנן".

וזהו ענין בורא וקונה. פי' בורא הוא ההתהוות יש מאין שזהו למעלה מדרך סדר ההשתלשלות.

וזהו ענין "בורא" ו"קונה". פירוש "בורא" הוא התהוות יש מאין, שהיא למעלה מדרך סדר ההשתלשלות.

"בורא" פירושו להביא דבר לידי מציאות יש מאין. פעולה כזאת אינה יכולה להיות עוד חוליה בסדר של סיבה ותוצאה, ולכן היא שייכת לבחינה שלמעלה מן ההשתלשלות.

כי הנברא אינו ערוך כלל אל הבורא וא"כ התהוות הנברא היא התחדשות יש מאין וזהו בורא¹⁵.

שהרי הנברא אינו בערך כלל לבורא, ואם כן התהוות הנברא היא חידוש של יש מאין, וזהו "בורא".

תוצאה עדיין קשורה במידה מסוימת לסיבתה, ואילו הנברא אינו בערך כלל לבורא. לכן מציאותו היא חידוש אמיתי, יש מאין, וזהו עניינו של התואר "בורא".

אבל אח"כ יש ג"כ בחיי השתלשלות העולמות זה מזה דרך עילה ועלול וזה נקי קונה שהקנין

אבל לאחר מכן יש גם בחינה של השתלשלות העולמות זה מזה בדרך של עילה ועלול, והיא נקראת "קונה", משום שהקנין

לאחר שהנבראים כבר קיימים, יש תהליך נוסף: העולמות משתלשלים זה מזה בדרך של סיבה ותוצאה. לכך מתייחס התואר "קונה", והחלק הבא מסביר מדוע באמצעות הדוגמה של קנייה.

אינו הויות דבר חדש כ"א יציאה מרשות המוכר לרשות הלוקח שמתחלה היתה הסחורה מונחת בקופסא אצל המוכר וע"י הקנין בא לגלוי להלוקח.

אינו הויה של דבר חדש, אלא יציאה מרשות המוכר לרשות הקונה: בתחילה הייתה הסחורה מונחת בקופסה אצל המוכר, ובאמצעות הקניין היא התגלתה לקונה.

בקנייה לא נוצר דבר חדש; הסחורה רק עוברת מרשות המוכר לרשות הקונה. הסחורה שהייתה מונחת בקופסה אצל המוכר ונגלתה לקונה באמצעות המכירה ממחישה דבר שכבר קיים ועובר מהסתר לגילוי.

קטע 2 • 211

גילוי הנעלם

2 וכן בחיי המשכת העלול מן העילה אינו התהוות דבר חדש כי להוות דבר חדש הוא רק ביכולת הבורא ית'

בדומה לכך, בחינת המשכת העלול מן העילה אינה התהוות של דבר חדש, שכן הכוח להוות דבר חדש נתון רק לבורא יתברך.

במסגרת ההשתלשלות של עילה ועלול, העלול אינו מציאות חדשה. ליצור דבר חדש ממש — זהו כוחו של הבורא לבדו.

אבל המשכת עילה ועלול הוא ענין גלוי ההעלם¹⁶ כמו גילוי הדבור מהעלם המחשבה כו' וע"ז נא' קונה הכל¹⁷ להמשיכן מן ההעלם לגלוי אחר שכבר נבראו מאין ליש שייך קנין כשנמשך מההעלם לגלוי כו'.

אבל המשכת עילה ועלול היא עניין של גילוי ההעלם, כמו גילוי הדיבור מתוך ההעלם שבמחשבה וכו'. ועל כך נאמר "קונה הכול": להמשיך אותם מן ההעלם אל הגילוי. לאחר שכבר נבראו מאין ליש, שייך בהם עניין הקניין כאשר הם נמשכים מן ההעלם אל הגילוי וכו'.

עילה ועלול אינם אלא גילוי של מה שהיה בהעלם בעילה, כשם שהדיבור מגלה את מה שהיה בהעלם במחשבה. זהו פירוש "קונה הכול": לאחר שהדברים כבר נבראו מאין ליש, מתאים לכנות את המשכתם מן ההעלם אל הגילוי "קניין", כמו סחורה שמוציאים לאור עבור הקונה.

קטע 3 • 31-4

עבר הנהר

3 ועדי' יובן פי' כי תקנה כו'. דהנה כתיב בעבר הנהר ישבו אבותיכם.^{18,19} הנהר הוא בחי' ונהר יוצא

מעדן²⁰

ובדרך זו יובן פירוש "כי תקנה" וכו'. שהרי נאמר: "בעבר הנהר ישבו אבותיכם". הנהר הוא הבחינה של "ונהר יוצא מעדן",

ההבחנה בין בריאה לקנייה תבאיר כעת את הפסוק העוסק בקניית עבד עברי. המפתח הוא דברי יהושע: "בעבר הנהר ישבו אבותיכם", והנהר שם מזוהה עם הנהר ש"יוצא מעדן".

כמ"ש בזהר פ' אמור²¹ שהוא בחינת בינה דאצ"י שנמשך להתלבש בבריאה. וזהו ומשם יפרד כו'.

כפי שנאמר בזוהר בפרשת אמור, שהנהר הוא בחינת בינה דאצילות, הנמשכת להתלבש בבריאה. וזהו פירוש "ומשם יפרד" וכו'.

על פי הזוהר, הנהר הוא בינה דאצילות, ההבנה האלוקית הנמשכת כלפי מטה ומתלבשת בעולם הבריאה. "ומשם יפרד" מתאר את הירידה הזאת: מאצילות נמשך השפע אל הבריאה, העולם הראשון שבו קיימת מציאות נפרדת.

4 ועבר הנהר²² הוא מה שלמעלה מבחי' הבינה ושכל המושג שם ישבו והושרשו האבות. רק מה שירדו

הנשמות אח"כ עד שנק' זרע בהמה²³ זהו רק בחי' הניצוץ הנמשך למטה ע"ז שייך לומר כן.

"מעבר לנהר" הוא מה שלמעלה מבחינת בינה ומהשכל שניתן להשגה; שם ישבו האבות והיו מושרשים. אלא שהנשמות ירדו לאחר מכן, עד שנקראו "זרע בהמה" — והכינוי הזה מתייחס רק לבחינת הניצוץ הנמשך למטה.

"מעבר לנהר" הוא מה שלמעלה מבינה, למעלה משכל שניתן להשגה, ושם ישבו האבות והיו מושרשים. כשהנשמות ירדו עוד, עד שנקראו "זרע בהמה" — נשמות שהבנתן בה' אינה ידיעה מורגשת, כפי שהוסבר במאמר הקודם — הכינוי הזה מתאים רק לניצוץ הנשמה שנמשך למטה.

אבל שרשו ומקורו²⁴ הוא אפי' בעבר הנהר שהוא למעלה מהשתלשלות עד ששם אדם ובהמה שוין. שוה ומשוה קטן וגדול.

אבל שורשו ומקורו של ניצוץ זה הוא אפילו "מעבר לנהר", למעלה מהשתלשלות, עד כדי כך ששם האדם והבהמה שווים: "שווה ומשווה קטן וגדול".

ובכל זאת, שורש ומקור גם של נשמה כזאת הוא "מעבר לנהר", למעלה מהשתלשלות, במקום שבו האדם והבהמה שווים. המילים המסיימות, "שווה ומשווה קטן וגדול", לקוחות מן הפיוט לימים הנוראים "וכל מאמינים", המשבח את ה' כנוהג בשווה בקטן ובגדול; בדרגה זו אין הבדל ביניהם.

קטע 4 • 51

קניית העבד העברי

5 וא"כ להמשיך בחיי הדעת בנשמות הנקי זרע בהמה²⁵ א"צ לזה רק בחיי קנין שהיא המשכה מההעלם אל הגלוי היינו להמשיך משרשן שהוא בעבר הנהר וכו'

אם כן, כדי להמשיך את בחינת הדעת בנשמות הנקראות "זרע בהמה", אין צורך אלא בבחינת קניין, שהיא המשכה מן ההעלם אל הגלוי; כלומר, להמשיך משרשן, שהוא "מעבר הנהר" וכו',

המשכת דעת, ידיעה פנימית ומורגשת של ה', לנשמות הנקראות "זרע בהמה" אינה דורשת ליצור דבר חדש. די ב"קניין": להוציא מן ההעלם אל הגלוי את מה שכבר נמצא בשורשן שמעבר לנהר.

ששם יש להם דעת גדול מאד רק שזה נעלם לגמרי מהנצוץ המלוכש כבי"ע וצריך להמשיך משם מההעלם אל הגלוי.

ששם יש להן דעת גדולה מאוד, אלא שהיא נעלמת לגמרי מן הניצוץ המלוכש ב[עולמות] בריאה, יצירה ועשיה, וצריך להמשיך משם, מן ההעלם אל הגלוי.

בשורשן יש לנשמות האלה דעת גדולה מאוד; היא רק נסתרת מן הניצוץ של הנשמה המלוכש בעולמות התחתונים בריאה, יצירה ועשיה. העבודה היא להמשיך משם את הידיעה הזאת אל הגלוי.

וזהו כי תקנה עבד עברי²⁶ כו'. וזה בנקל יותר מאם היה צריך להיות הויה חדשה ממש:

וזהו "כי תקנה עבד עברי" וכו'. ודבר זה קל יותר מאשר אילו היה צורך בהויה חדשה ממש:

זהו פירוש "כי תקנה עבד עברי": הנשמה "נקנית" במובן שהתבאר לעיל, על ידי גילוי מה שמוסתר בשורשה. להמשיך דבר שכבר קיים קל יותר מלהביא לידי הויה דבר חדש ממש.

בעבודה

נשמה שנדמה שאין בה ידיעה פנימית כאלקות אינה חסרה אותה באמת: בשורשה, מעבר לנהר, יש בה דעת גדולה מאוד. אין צורך להפוך לדבר חדש, אלא להמשיך את הדעת הנעלמת הזו לגלוי, והמאמר אומר שפעולה זו קלה יותר מבריאה חדשה.

שאלות לשיחה

1. מדוע בריאה יש מאין אינה יכולה להיות חוליה נוספת בסדר של עילה ועלול?
2. כיצד ממחישה הסחורה המונחת בתיבת המוכר את ההבדל בין "בורא" ל"קונה"?
3. מה פירוש הדבר שמעבר לנהר, למעלה מסדר ההשתלשלות, האדם והבהמה שווים?
4. מדוע המשכת דעת לנשמות הנקראות "זרע בהמה" קלה יותר מהבאת דבר חדש ממש לידי מציאות?
5. אם הדעת כבר קיימת בשורש הנשמה, מה נדרש כדי להביאה לגלוי?

הערות

פסקה 1

1 כי תקנה עבד עברי

ההערה מציינת את העמוד בספר המאמרים תרס"ה שבו מופיע גם מאמר זה, ומוסיפה "כנ"ל": ההערה על המאמר הקודם מתארת את הנוסח שנדפס בכרך זה כהעתקה של אדמו"ר האמצעי, ומונה את הנוסחים האחרים.

הערת קה"ת

בסה"מ תקס"ה ח"א ע' רנז. וכדלעיל.

2 כי תקנה עבד עברי

"כי תקנה עבד עברי, שש שנים יעבד, ובשבעת יצא לחפשי חנם". המאמר מפרש את המילה "תקנה" לאור התואר של ה' "קונה".

Exodus 21:2 שמות כ"א:ב'

כי תקנה עבד עברי שש שנים יעבד ובשבעת יצא לחפשי חנם:

If thou buy a Hebrew servant, six years he shall serve; and in the seventh he shall go out free for nothing

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

שמות כא, ב.

3 קונה שמים וארץ

מליכידק מברך את אברם "לא עליון קונה שמים וארץ". אדמו"ר הזקן מציב תואר זה לצד "בורא שמים וארץ" ומסביר את ההבדל ביניהם.

Genesis 14:19 בראשית י"ד:י"ט

ויברכהו ויאמר ברוך אברהם לאל עליון קנה שמים וארץ:

And he blessed him, and said: 'Blessed be Abram of G-d ;Most High, Maker of heaven and earth

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

בראשית יד, יט. כב.

4 קונה שמים וארץ

אברם אומר למלך סדום שהוא הרים את ידו אל ה' אל עליון, "קונה שמים וארץ". בהוצאת קה"ת מובא פסוק זה יחד עם הפסוק הקודם.

Genesis 14:22 בראשית י"ד:כ"ב

ויאמר אברהם אל־מלך סדם הרמתי ידי אליהי אל עליון קנה שמים וארץ:

And Abram said to the king of Sodom: 'I have lifted up my hand unto the L-RD, G-d Most High, Maker of heaven and earth

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

5 קונה הכל

המראה מקום של קה"ת למילים האלה (ההערה למטה).

הערת קה"ת

ברכת אבות.

6 קונה הכל

הברכה הראשונה בתפילת העמידה משכחת את ה' "גומל חסדים טובים וקונה הכל". בהוצאת קה"ת מובא פסוק זה כמקור לכינוי "קונה הכל".

Siddur Ashkenaz, Weekday, Shacharit, Amidah, Patriarchs

3 סידור אשכנז, ימי חול, תפילת שחרית, עמידה, אבות ג'

ברוך אתה ה' אלקינו ואלקי אבותינו אלקי אברהם אלקי יצחק ואלקי יעקב האל הגדול הגבור והנורא אל עליון גומל חסדים טובים וקונה הכל וזוכר חסדי אבות ומביא גואל לבני בניהם למען שמו באהבה:

Blessed contains eighteen expressions of praise which parallel the Eighteen Benedictions. are You, Adonoy, our G-d, and G-d of our fathers, G-d of Abraham, G-d of Isaac, and G-d of Jacob, the Almighty, the Great, the Powerful, the Awesome, most high Almighty, Who bestows beneficent kindness, Who possesses everything, Who remembers the piety of the Patriarchs, and Who brings a redeemer to their children's children, for the sake of His Name, with love

The Metsudah siddur, 1981 (CC-BY) • Translation based on the Metsudah linear siddur, by Avrohom Davis, 1981 (CC-BY)

7 בורא שמים וארץ

"בראשית ברא אלקים את השמים ואת הארץ". הפסוק הראשון בתורה מתאר את התהוות השמים והארץ כבריאה.

Isaiah 40:28 ישעיהו מ"ח:כ"ח

הלא ידעת אס־לא שמעת אלקי עולם ה' בורא קצות הארץ לא ייעף ולא ייגע אין חקר לתבונתו:

Hast thou not known? hast thou not heard That the everlasting G-d, the L-RD, The Creator of the ends of the earth, Fainteth not, neither is weary? His discernment is past searching out

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

Genesis 1:1 בראשית א:א'

בראשית ברא אלקים את השמים ואת הארץ:

In the beginning G-d created the heaven and the earth

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

ראה ישע"מ, כח. מב, ה. מה, יח. סה, יז. בראשית א, א. ב. ד.

8 בורא שמים וארץ

ישעיהו מדבר על ה' כמי ש"בורא השמים ונוטיהם, רוקע הארץ וצאצאיה". זהו אחד הפסוקים שבהוצאת קה"ת מציינים כמקור לכך שה' הוא בורא שמים וארץ.

Isaiah 42:5 ישעיהו מ"ב:ה'

כה־אמר האל ה' בורא השמים ונוטיהם רקע הארץ וצאצאיה נתן נשמה לעם עליה ורוח להלכים בה:

Thus saith G-d the L-RD, He that created the heavens, and stretched them forth, He that spread forth the earth and that which cometh out of it, He that giveth breath unto the people upon it, And spirit to them that walk therein

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

Blessed are You, Adonoy our G-d, King of the Universe, Former of light, Creator of darkness, Maker of peace, Creator of all things. He illuminates the earth [and provides light] for those who dwell on it, with compassion; and in His goodness renews every day, continually, the work of creation. How many are Your works, Adonoy; You made them all with wisdom, the earth is full of Your possessions. The King Who alone is exalted from then, Who is praised and ... glorified and uplifted, from the beginning of time. Eternal

The Metsudah siddur, 1981 (CC-BY) • Translation based on the Metsudah linear siddur, by Avrohom Davis, 1981 (CC-BY)

14 ע"פ ואתחנן ביאור הדבר

המאמר על "ואתחנן" מתחיל בעמוד זה, והחלק השני שלו, "ביאור העניין", בעמוד הבאה, אומר כמעט באותן מילים שיש בחינה הנקראת סדר השתלשלות מעילה לעילה, ובחינה שלמעלה ממנו. ההשתלשלות דומה לשכל, מידות, מחשבה ודיבור, שבהם מה שהיה נסתר מתגלה; אך ביחס למאציל עצמו אין שום ערך והשוואה, ולכן העולמות לא יכלו להתהוות באמצעות ההשתלשלות, אלא רק כחידוש אמיתי של יש מאין.

הערת קה"ת

ראה לקו"ת פ' ואתחנן ב, א.

15 היא התחדשות יש מאין וזהו בורא

האיגרת מסבירה ש"יש מאין" נקרא בריאה, ורק עצמותו של ה'; שמציאותו אינה נובעת מסיבה קודמת, יכולה לברוא יש מאין מוחלט. היא גם מסבירה מדוע אין שום ערך והשוואה בין נברא לבין הכוח המהווה אותו, בניגוד לתוצאה ולסיבתה.

הערת קה"ת

ראה אגה"ק ס"ב.

פסוקה 2

16 הוא ענין גלוי ההעלם

ההערה מציינת שעניין גילוי ההעלם מכואר שם בהרחבה.

הערת קה"ת

בארוכה במאמרי אדה"צ תקס"ג ע' רצב ואילך. אוה"ת ענינים ע' רא ואילך. המשך תרס"ו ע' קס ואילך. ובכ"מ.

17 קונה הכל

הברכה הראשונה בתפילת העמידה משבחת את ה', "גומל חסדים טובים וקונה הכול". כאן הביטוי מתפרש כמשיכת מה שה' כבר ברא מן ההעלם אל הגילוי.

Siddur Ashkenaz, Weekday, Shacharit, Amidah, Patriarchs
3 סידור אשכנז, ימי חול, תפילת שחרית, עמידה, אבות ג'

ברוך אתה ה' אלקינו ואלקי אבותינו אלקי אברהם אלקי יצחק ואלקי יעקב האל הגדול הגבור והנורא אל עליון גומל חסדים טובים וקונה הכל וזוכר חסדי אבות ומביא גואל לבני בניהם למען שמו באהבה:

Blessed contains eighteen expressions of praise which parallel the Eighteen Benedictions. are You, Adonoy, our G-d, and G-d of our fathers, G-d of Abraham, G-d of Isaac, and G-d of Jacob, the Almighty, the Great, the Powerful, the Awesome, most high Almighty, Who bestows beneficent kindness, Who possesses everything, Who remembers the piety of the Patriarchs, and Who brings a redeemer to their children's children, for the sake of His Name, with love

The Metsudah siddur, 1981 (CC-BY) • Translation based on the Metsudah linear siddur, by Avrohom Davis, 1981 (CC-BY)

9 בורא שמים וארץ

"כי כה אמר ה' בורא השמים, הוא האלקים יוצר הארץ ועשה". זהו פסוק נוסף שבהוצאת קה"ת מציינים כמקור לכך שה' הוא בורא שמים וארץ.

Isaiah 45:18 ישעיהו מ"ה:י"ח

כי כה אמרה' בורא השמים הוא האלקים יוצר הארץ ועשה הוא כוננה לאיתהו בראה לשבת יצרה אני ה' ואין עוד:

For thus saith the L-RD that created the heavens, He is G-d; That formed the earth and made it, He established it, He created it not to be empty or chaotic, He established it to be settled and inhabited: I am the L-RD, and there is none else

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

10 בורא שמים וארץ

"כי הנני בורא שמים חדשים וארץ חדשה". זהו פסוק נוסף שבהוצאת קה"ת מציינים כמקור לכך שה' הוא בורא שמים וארץ.

Isaiah 65:17 ישעיהו ס"ה:י"ז

כִּי־הֲנִי בּוֹרֵא שָׁמַיִם חֲדָשִׁים וָאָרֶץ חֲדָשָׁה וְלֹא תִזְכְּרֶנָּה הָרָאשֹׁנוֹת וְלֹא תִעְלֶינָה עֲלֵי־לֵב:

For, behold, I create new heavens And a new earth; And the former things shall not be remembered, Nor come into .mind

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

11 בורא שמים וארץ

"אלה תולדות השמים והארץ בהיבראם". בהוצאת קה"ת מציינים פסוק זה לצד הפסוק הראשון בתורה: שניהם מדברים על בריאת השמים והארץ.

Genesis 2:4 בראשית ב':ד'

אֵלֶּה תּוֹלְדוֹת הַשָּׁמַיִם וְהָאָרֶץ בְּהִבְרָאָם בְּיוֹם עֲשׂוֹת ה' אֱלֹקִים אֶרֶץ וְשָׁמַיִם:

These are the generations of the heaven and of the earth when they were created, in the day that the L-RD G-d made earth and heaven

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

12 בורא הכל

המראה מקום של קה"ת למילים האלה (ההערה למטה).

הערת קה"ת

ברכת יוצר.

13 בורא הכל

הברכה הראשונה שלפני קריאת שמע של שחרית משבחת את ה' כ"יוצר אור ובורא חושך, עושה שלום ובורא את הכול". בהוצאת קה"ת מציינים אותה כמקור לכינוי "בורא הכול".

Siddur Ashkenaz, Weekday, Shacharit, Blessings of the
Shema, First Blessing before Shema 1-2 סידור אשכנז, ימי חול, תפילת שחרית, ברכות קריאת שמע, יוצר אור אי-בי

ברוך אתה ה' אלקינו מלך העולם יוצר אור ובורא חשך עשה שלום ובורא את-הכל: המאיר לארץ ולדורים עליה ברחמים ובטובו מחדש בכל-יום תמיד מעשה בראשית: מה-רבו מעשיה | ה' כלם ברחמים עשית מלאה הארץ קנינה: המלך המרומם לבדו מאז. המשבח והמפאָר והמתנשא מימות עולם: אלקי עולם ברחמיך הרבים רחם עלינו אָדוֹן עֲזָנוּ צוּר מְשֻׁבְּנוּ מִגֵּן יִשְׁעֵנוּ מִשִּׁבְּגָב בְּעֲדָנוּ: אֵל בְּרוּךְ גָּדוֹל דָּעָה הָכִין ופָּעַל זִמְרֵי חֶמֶד: טוֹב יִצְרַר כְּבוֹד לְשִׁמּוֹ ...

18 בעבר הנהר ישבו אבותיכם

יהושע אומר לעם: "כך אמר ה', אלקי ישראל: מעבר לנהר ישבו אבותיכם מעולם, תרח אבי אברהם ואבי נחור". אדמו"ר הזקן מפרש את "מעבר לנהר" כמדרגה רוחנית שלמעלה מן הנהר.

Joshua 24:2 יהושע כ"ד:

וַיֹּאמֶר יְהוֹשֻעַ אֶל-כָּל-הָעָם כֹּה-אָמַר ה' אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל בְּעֵבֶר הַנָּהָר יֹשְׁבוּ אֲבוֹתֵיכֶם מֵעוֹלָם תֵּרַח אֲבִי אֲבְרָהָם וְאַבִּי נְחוֹר וַיַּעֲבְדוּ אֱלֹהִים אֲחֵרִים:

And Joshua said unto all the people: 'Thus saith the L-RD, the G-d of Israel: Your fathers dwelt of old time beyond the River, even Terah, the father of Abraham, and the father of Nahor; and they served other gods

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

יהושע כד, ב. בלקו"ת נצבים מו, ג מציין לכאן ששרש הנשמות מבחי' בעבר הנהר שהוא מבחי' עיגולים וסוכ"ע. וראה באוה"ת נ"ך כרך א ע' ד.

19 בעבר הנהר ישבו אבותיכם

בוהר על אמור נשאל מדוע ה' היה צריך לומר לישראל וליהושע דברים שבוודאי ידעו, והתשובה היא שהוא בחר באבות, עשה אותם מרכבה קדושה לכבודו והוציאם מ"נהר העליון, היקר והקדוש, נר כל הנרות"; "הנהר" הוא "אותו נהר הידוע". אדמו"ר הזקן מביא זאת כמקור לכך שהנהר הוא מדרגה עליונה — בינה דאצילות.

Zohar, Emor 35:171-38:188 ספר זוהר, אמור ל"ה קע"א-ל"ח קפ"ח

Imagine a king who had an only son whom he united in marriage to a noble lady. What did his mother do? All that night she spent in her storeroom, and she brought forth therefrom a noble crown set with seventy precious stones to crown him with; she brought forth silken garments and clad him therewith and adorned him royally. Then she went to the bride and saw how her maidens were arranging her crown and her garments and her jewels. She said to them: I ... have prepared a bath

The Zohar; London, Soncino Press, 1933 (Public Domain)

20 ונהר יוצא מעדן

"ונהר יוצא מעדן להשקות את הגן, ומשם ייפרד והיה לארבעה ראשים". הנהר מזוהה עם בינה דאצילות, ו"משם ייפרד" — עם ירידתה לבריאה.

Genesis 2:10 בראשית ב':

וַנָּהָר יֵצֵא מֵעֵדֶן לְהַשְׁקוֹת אֶת-הַגֵּן וּמִשָּׁם יִפְרָד וְהָיָה לְאַרְבַּעַת רָאשִׁים:

And a river went out of Eden to water the garden; and from thence it was parted, and became four heads

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

21 בזהר פ' אמור

המאמר על "ויקם בלילה הוא" מסביר אף הוא את אותו פסוק: הנהר הוא בינה, ככתוב "ונהר יוצא מעדן", ושרוש האבות הוא מעבר לו, בכתר, שממנו הורדו אל עברו האחר של הנהר, ו"א דאצילות. גם הוא מפנה את הקורא לזוהר בפרשת אמור.

הערת קה"ת

צח, ב. וראה לעיל כה, א ובמ"מ.

22 ועבר הנהר

שם מתפרש "מעבר לנהר ישבו אבותיכם מעולם" כדרגה שמעל לנהר. הנהר הוא השפע הנובע תמיד מעדן, מקור החכמה, ומתרחב עד שהוא משקה את התורה. הנשמות נקראות "מהלכים" מפני שהן יכולות להוסיף לגדול באהבה ויראה, עד שהן מגיעות לשרושן, תחילת המחשבה, הנקראת "מעבר לנהר".

הערת קה"ת

ראה לקו"ת בחוקותי מה, א. דרמ"צ פכ, ב. ד"ה ואלה המשפטים תשל"ח סעי' ו.

23 זרע בהמה

"הנה ימים באים, נאום ה', וזרעתי את בית ישראל ואת בית יהודה זרע אדם וזרע בהמה". במאמר הקודם פורש "זרע בהמה" כנשמות שאין להן הכרה מורגשת בה; כאן נאמר שהשם חל רק על הניצוץ שנמשך למטה.

Jeremiah 31:27 ירמיהו ל"א:כ"ז

הִנֵּה יָמִים בָּאִים נְאֻמ־יְהוָה וְזָרַעְתִּי אֶת-בֵּית יִשְׂרָאֵל וְאֶת-בֵּית יְהוּדָה זָרַע אָדָם וְזָרַע בְּהֵמָה:

Behold, the days come, saith the L-RD, that I will sow the house of Israel and the house of Judah with the seed of man, and with the seed of beast

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

24 אבל שרשו ומקורו

ההערה אומרת שהקטע הזה מצוטט שם. על יסוד הסבר זה ל"כי תקנה עבד עברי", לקוטי תורה מבאר שאף ששורש כל הנשמות הוא באצילות, אצל רוב הנשמות — הן הצדיקים והן הבינונים — שורש זה אינו מתלבש בגוף ואינו מאיר בו כלל; הוא נשאר באצילות, בהעלם, כאור מקיף על הנשמה שבגוף.

הערת קה"ת

מובא בלקו"ת שה"ש יט, ג.

25 זרע בהמה

"וְזָרַעְתִּי אֶת בֵּית יִשְׂרָאֵל וְאֶת בֵּית יְהוּדָה זָרַע אָדָם וְזָרַע בְּהֵמָה". הנשמות המכונות "זרע בהמה" הן הנשמות שאליהן נמשכת הדעת משורשן.

Jeremiah 31:27 ירמיהו ל"א:כ"ז

הִנֵּה יָמִים בָּאִים נְאֻמ־יְהוָה וְזָרַעְתִּי אֶת-בֵּית יִשְׂרָאֵל וְאֶת-בֵּית יְהוּדָה זָרַע אָדָם וְזָרַע בְּהֵמָה:

Behold, the days come, saith the L-RD, that I will sow the house of Israel and the house of Judah with the seed of man, and with the seed of beast

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

26 כי תקנה עבד עברי

"כי תקנה עבד עברי, שש שנים יעבד, ובשביעית יצא לחפשי חנם". המאמר קורא כעת את הפסוק כמכוון להמשכת הדעת בנשמות משורשן.

Exodus 21:2 שמות כ"א:ב'

כִּי תִקְנֶה עֶבֶד עִבְרִי שֵׁשׁ שָׁנִים יַעֲבֹד וּבִשְׁבִיעִית יֵצֵא לְחֻפְשִׁי חָנָם:

If thou buy a Hebrew servant, six years he shall serve; and in the seventh he shall go out free for nothing

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

על המהדורה

המהדורה הזאת כוללת לשון המאמר, התרגום לעברית של ימינו, הביאורים שלנו וההערות.

The Hebrew text of Torah Ohr: © Kehot Publication Society, via Sefaria, CC BY-NC 4.0; formatting adapted.

התרגום שלנו לעברית של ימינו, מתוך התרגום האנגלי שלנו מלשון הקודש, בלי הערות קה"ת: CC BY 4.0.

הביאורים שלנו, עם הסקירה, השאלות והעמוד לילדים: CC BY-NC 4.0.

The notes: Kehot's marei mekomos ("Sources and References", including the Rebbe's notes) © Kehot Publication Society, via Sefaria, CC BY-NC 4.0; formatting adapted; our notes on them: CC BY-NC 4.0.

Sefaria: Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA); The Holy Scriptures: A New Translation (JPS 1917) דרך מקורות מצוטטים, דרך (Public Domain); The Metsudah siddur, 1981 (CC-BY); Translation based on the Metsudah linear siddur, by Avrohom Davis, 1981 (CC-BY); The Zohar; London, Soncino Press, 1933 (Public Domain).

המהדורה כולה: CC BY-NC 4.0. מותר להעתיק, להדפיס ולהפיץ בחינם, בציון Kehot Publication Society ו־likuteitorah.com; אסור למכור. <https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/>

התרגום לעברית נעשה מהמהדורה האנגלית של likuteitorah.com בעזרת בינה מלאכותית (openai/gpt-6-luna-pro:batch), כשלשון המאמר לצדו לבדיקה. עדיין לא עבר עריכה אנושית. כל דבר חשוב יש לבדוק מול לשון המאמר.

הרבי ביקש ללמוד את מאמרי פרשת השבוע, «הפרשה החסידית», באותו שבוע, מחולקים לשבעת ימיו (Sichah of Shabbos Parshas Vayakhel 5725). למה ללמוד, וברכות הרבי: [/likuteitorah.com/about/the-chassidishe-parsha](https://likuteitorah.com/about/the-chassidishe-parsha) (Toras Menachem vol. 42, pp. 306-309).

מזים חנינמי ולא מסחר. אין כאן מכירה. אין שיוך לקה"ת, ל־Sefaria או לספריית ליובאוויטש. © likuteitorah.com

מתוך likuteitorah.com/he/torah-ohr/mishpatim/2/

מוקדש לכבוד

מוקדש לכבוד הגאון המקובל רבי לוי יצחק שניאורסאהן זצ"ל

אבי הרבי, רבי לוי יצחק